

פרשת וארא תשע"ח

והם לא יאמינו

שמות פרק ו

(ו) וַיְדַבֵּר יְקֹנֶק אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (יא) בֹּא דַבֵּר אֶל פְּרַעֲה מֶלֶךְ מִצְרָיִם וַיְשַׁלַּח אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרְצוֹ: (יב) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה לִפְנֵי יְקֹנֶק לֵאמֹר הֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁמְעוּ אֵלַי וְאֵיךְ יִשְׁמְעֵנִי פְרַעֲה וְאֲנִי עֹרֵל שְׁפָתַיִם:

רש"י

(יב) **ואיך ישמעני פרעה** - זה אחד מעשרה קל וחומר שבתורה: **ערל שפתים** - אטום שפתים. וכן כל לשון ערלה אני אומר שהוא אטום (ירמיה ו ז) ערלה אזנם, אטומה משמוע, (ירמיה ט כה) ערלי לב, אטומים מהבין, (חבקוק ב טז) שתה גם אתה והערל, והאטם משכרות כוס הקללה. ערלת בשר, שהגיד אטום ומכוסה בה. (ויקרא יט כג) וערלתם ערלתו, עשו לו אוטם וכיסוי איסור, שיבדיל בפני אכילתו, (שם) שלש שנים יהיה לכם ערלים, אטום ומכוסה ומובדל מלאכלו:

רמב"ן

(יב) **הן בני ישראל לא שמעו אלי** - כי לא עשית דברי נשמעים להם, ואיך ישמעני פרעה. ועוד, כי אני ערל שפתים ואיני הגון שאדבר לפני מלך גדול. ויתכן לפרש שחשב משה אולי כי מפחיתותו לא שמעו אליו כי הוא ערל שפתים ולא יכין לדבר על לבם דברים טובים דברים נוחמים אף כי ידבר לפרעה. וטעם הכתוב הזה, כי מתחלה לא צוה אותו שידבר הוא אל פרעה, רק אמר ובאת אתה וזקני ישראל אל מלך מצרים ואמרתם אליו (לעיל ג יח), והיה אפשר שידברו הזקנים והוא יחריש. והיה בוש מלדבר גם אל העם ואמר לא איש דברים אנכי (שם ד י). והקב"ה השיבו ודבר הוא לך אל

העם (שם שם טז), וכן עשה בבואם מתחלה, כמו שאמר (שם שם ל) וידבר אהרן את כל הדברים (האלה) אשר דבר ה' אל משה ויעש האותות לעיני העם. ועתה כאשר נצטוו משה לכן אמר לבני ישראל אני ה', דבר הוא להם בעצמו כאשר צוה ולא שמעו אליו, וכאשר חזר וצוה אותו לדבר אל פרעה אמר איך אדבר אליו ואני ערל שפתים, והקב"ה צירף אהרן עמו וצוה שניהם אל בני ישראל שידברו להם כל אשר יצווה ואל פרעה להוציאם מארצו. ורש"י פירש על דבר בני ישראל ועל שליחותו של פרעה. ואין צורך:

שמות פרק ז

(ו) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְקֹנֶק בֵּי אֲדֹנָי לֹא אִישׁ דְּבָרִים אֲנֹכִי גַם מִתְמוּל גַּם מִשְׁלֵטִים גַּם מֵאֵז דְּבָרָךְ אֶל עַבְדְּךָ כִּי כַבֵּד פֶּה וְכַבֵּד לְשׁוֹן אֲנֹכִי: (יא) וַיֹּאמֶר יְקֹנֶק אֵלָיו מִי שָׁם פֶּה לְאָדָם אוּ מִי יְשׁוּם אֶלֶם אוּ חֲרָשׁ אוּ פִקֵּחַ אוּ עוֹר הֲלֹא אֲנֹכִי יְקֹנֶק: (יב) וְעַתָּה לָךְ וְאֲנֹכִי אֶהְיֶה עִם פִּיךָ וְהוֹרִיתִיךָ אֲשֶׁר תִּדְבֹר: (יג) וַיֹּאמֶר בֵּי אֲדֹנָי שְׁלַח נָא בְּיָד תִּשְׁלַח: (יד) וַיַּחַר אֵף יְקֹנֶק בְּמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֶהְרֹן אַחִיךָ הַלֵּוִי יִדְעֵתִי כִּי דַבֵּר יְדַבֵּר הוּא וְגַם הִנֵּה הוּא יֵצֵא לִקְרֹאתֶךָ וְרָאֶךָ וְשָׁמַח בְּלַבּוֹ: (טו) וַיְדַבֵּרְתָּ אֵלָיו וְשָׁמַעְתָּ אֶת הַדְּבָרִים בְּפִיו וְאֲנֹכִי אֶהְיֶה עִם פִּיךָ וְעִם פִּיהוּ וְהוֹרִיתִי אֶתְכֶם אֶת אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן: (טז) וַיְדַבֵּר הוּא לָךְ אֶל הָעָם וְהִזְיָה הוּא יְהִי לָךְ לִפְהָ וְאֶתְהָ תְהִיָּה לוֹ לְאַלְהֵיִם: (יז) וְאֶת הַמִּטָּה הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בּוֹ אֶת הָאֹתוֹת: פ ... (כח) וַיַּגֵּד מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן אֶת כָּל דְּבָרֵי יְקֹנֶק אֲשֶׁר שָׁלְחוּ וְאֶת כָּל הָאֹתוֹת אֲשֶׁר צִוָּהוּ: (כט) וַיִּלְךְ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיֵּאָסְפוּ אֶת כָּל זִקְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (ל) וַיְדַבֵּר אֶהְרֹן אֶת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְקֹנֶק אֶל מֹשֶׁה וַיַּעַשׂ הָאֹתוֹת לְעֵינֵי הָעָם: (לא) וַיֵּאָמְרוּ הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ כִּי פִקֵּד יְקֹנֶק אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכִי רָאָה אֶת עֲנֵיִם וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ:

(ו) **גם מתמוול וגו'** - למדנו שכל שבעה ימים היה הקדוש ברוך הוא מפתה את משה בסנה לילך בשליחותו מתמוול שלשום מאז דברך הרי שלשה, ושלשה גמין רבויין הם, הרי ששה, והוא היה עומד ביום השביעי כשאמר לו זאת עוד (להלן פסוק יג) שלח נא ביד תשלח, עד שחרה בו וקבל עליו. וכל זה, שלא היה רוצה ליטול גדולה על אהרן אחיו שהיה גדול הימנו ונביא היה, שנאמר (שמואל א ב כז) הנגלה נגליתי אל בית אביך בהיותם במצרים, הוא אהרן. וכן ביחזקאל (כ ה) ואודע להם בארץ מצרים וגו', (שם ז) ואומר אליהם איש שקוצי עיניו השליכו, ואותה נבואה לאהרן נאמרה: **כבד פה** - בכבידות אני מדבר, ובלשון לעז בלב"א [גמגמן]: (יא) **מי שם פה וגו'** - מי למדך לדבר כשהיית נדון לפני פרעה על המצרי: **או מי ישום אלם** - מי עשה פרעה אלם שלא נתאמץ במצות הריגתך, ואת משרתיו חרשים, שלא שמעו בצוותו עליך, ולאספקלטורין ההורגים מי עשאים עורים, שלא ראו כשברחת מן הבימה ונמלטת: **הלא אנכי** - ששמי ה' עשיתי כל זאת: (יג) **ביד תשלח** - ביד מי שאתה רגיל לשלוח, והוא אהרן. דבר אחר ביד אחר שתרצה לשלוח, שאין סופי להכניסם לארץ ולהיות גואלם לעתיד, יש לך שלוחים הרבה:

(יד) **ויחר אף** - ר' יהושע בן קרחה אומר כל חרון אף שבתורה נאמר בו רושם, וזה לא נאמר בו רושם, ולא מצינו שבה עונש על ידי אותו חרון. אמר לו רבי יוסי אף בזו נאמר בו רושם, הלא אהרן אחיך הלוי, שהיה עתיד להיות לוי ולא כהן, והכהונה הייתי אומר לצאת ממך, מעתה לא יהיה כן, אלא הוא יהיה כהן ואתה הלוי, שנאמר (דברי הימים א' כג כד) ומשה איש האלהים בניו יקראו על שבת הלוי: **הנה הוא יצא לקראתך** - כשתלך למצרים: **וראך ושמח בלבו** - לא כשאתה סבור שיהא מקפיד עליך שאתה עולה לגדולה. ומשם זכה אהרן לעדי החשן הנתון על הלב: (טז) **ודבר הוא לך** - בשבילך ידבר אל העם וזה יוכיח על כל לך ולי ולו ולכם ולהם הסמוכים לדבור, שכולם לשון על הם: **יהיה לך לפה** - למליץ, לפי שאתה כבד פה: **לאלהים** - לרב ולשר:

רמב"ם הלכות תפילה פ"א ה"ד

כיון שגלו ישראל בימי נבוכדנצר הרשע נתערבו בפרס ויוון ושאר האומות ונולדו להם בנים בארצות הגוים ואותן הבנים נתבלבלו שפתם והיתה שפת כל אחד ואחד מעורבת מלשונות הרבה וכיון שהיה מדבר אינו יכול לדבר כל צורכו בלשון אחת אלא בשיבוש שנאמר ובניהם חצי מדבר אשדודית וגו' ואינם מכירים לדבר יהודית וכלשון עם ועם ומפני זה כשהיה אחד מהן מתפלל תקצר לשונו לשאול חפציו או להגיד שבח הקדוש ברוך הוא בלשון הקדש עד שיערבו עמה לשונות אחרות, וכיון שראה עזרא ובית דינו כך עמדו ותקנו להם שמנה עשרה ברכות על הסדר, שלש ראשונות שבח לה' ושלש אחרונות הודיה, ואמצעיות יש בהן שאלת כל הדברים שהן כמו אבות לכל חפצי איש ואיש ולצרכי הציבור כולן, כדי שיהיו ערוכות בפי הכל וילמדו אותן ותהיה תפלת אלו העלגים תפלה שלימה כתפלת בעלי הלשון הצחה, ומפני ענין זה תקנו כל הברכות והתפלות מסודרות בפי כל ישראל כדי שיהא ענין כל ברכה ערוך בפי העלג.

שם משמואל לפרשת שמות [שנה תרע"ג]

ונראה דהנה במדרש (פ' ג') והן לא יאמינו לי אותה שעה דיבר משה שלא כהוגן הקדוש ברוך הוא אמר לו ושמעו לקולך וכו' בני הם מאמינים בני מאמינים שנאמר והאמין בה' [הנאמר באברהם]. ויש להבין הלא משה לא אמר והן לא יאמינו בהשי"ת אלא לא יאמינו לי ויאמרו לא נראה אליך ה', ומה חטא היו עושין בזה, אדרבה מפורש ברמב"ם (פ"ז מהלי יסוה"ת ה"ז) וכשמשלחים אותו נותנין לו אות ומופת כדי שידעו העם שה' שלחו באמת, ומשה לא אמר שישראל יהיו מסופקים ביכולת ה' לגאלם ולהוציאם ממצרים שהרי כבר ידעו זה מיעקב ומיוסף שאלקים פקוד יפקוד אותם, ובמדרש (פ' ה') שהיו בידם מגילות שהיו משתעשעים בהם בשבת לומר שהקב"ה גואלם, אלא אמר שיהיו מסופקים בנבואתו, ומה דמיון זה למה שהאמין אברהם מה ששמע בעצמו מהקב"ה :